

OPT

nr. 32
20 iunie 2022

motive

FICTIUNEA

săptămânal de cultură

SALON INTERNAȚIONAL DE CARTI EDIȚIA A XV-A

1-5 Iunie 2022

ROMEXPO | PAVILIONUL B2 | INTRAREA LIBERĂ

INVITAT DE ONOARE

JAPONIA

o să ies în stradă, și orice se
va întâmpla va fi din vina ta
Dorian Dron

OPT m
director de număr: Ciprian Handru

Cronica unei morți infirmate

Sorin Iagăru-Dina

C riza hârtiei, care se ivea anul trecut prin noiembrie (se pare că tensiunea încolțește în toate crizele pe final de an și se acumulează treptat pentru a exploda la sfârșitul iernii sau primăvara) m-a făcut să îmi amintesc un moment destul de îndepărtat. La sfârșitul clasei a patra veneau la rând, în manualele de matematică de la începutul anilor 2000, așa-numitele „probleme de perspicacitate”, cu aerul lor lejer, de vacanță. Una dintre ele, pe care, iată, n-am uitat-o până azi, suna astfel (aproximativ): „Dacă într-o zi tabla nu va mai fi neagră, ci albă, cum vom mai scrie pe ea?” Răspunsul – pe care l-am intuit atunci cu sentimentul unei mari victorii (la o întrebare care azi mi se pare aproape una „capcană” în simplitatea ei dubioasă) și despre care nu mai știu dacă l-am și văzut confirmat undeva – a fost: „Vom scrie cu cretă neagră”. Acel „quiz” m-a urmărit mai mult timp. „Doar asta să fi fost? Cum adică? Prea simplu e.” Și chiar era. Oricât de mărunț, acest exercițiu punea o problemă spinoasă: adaptarea la nou sau la ceea ce numim, cu un termen ajuns parcă emblema antipatică a zilelor noastre, „provocări”.

De mai bine de doi ani am intrat, se pare, într-un „crisis mode” din care deocamdată nu prea putem ieși. Să se revizuiască fără să se schimbe „nimica” e imposibil. Totuși, această adaptare perpetuă, cu toate compensațiile care se încearcă, nu poate să înlăture senzația unor pierderi. Declinul cărții tipărite este un subiect deja destul de vechi. Ceea ce fusese văzut ca o iminență („textul pe hârtie va fi o amintire”, „e-readerul va înlocui cu succes cartea în format clasic”...) nu s-a întâmplat, cel puțin nu în proporțiile la care era anticipat fenomenul. Criteriile care dominau până nu

demult confruntarea „e-book versus carte tipărită” erau prețul, confortul și gustul fiecăruia, în funcție de structura sa mai conservatoare sau mai pragmatică. Din punct de vedere al primului criteriu, datele discuției par să se schimbe clar în favoarea formatului digital, cel puțin dacă prețul hârtiei va continua să crească. Nu este greu de prevăzut, în noul context economic, că producția de carte tipărită va fi mai mică, editurile nu vor mai risca tiraje mari și vor evita să publice cărțile pe care le suspectează ca nerentabile. Cel mai mult de suferit vor avea, cred, acele edituri catalogate oarecum peiorativ „de apartament” (unde nu-i exclus să descoperi, totuși, adesea și cărți excelent scrise) care publică predominant pe cheltuiala unor autori dornici (lucru firesc, în fond) ca textele lor să devină cărți, indiferent (aici se face, cred, diferența) dacă respectivele cărți se vor dovedi sau nu valoroase, atractive sau relevante literar sau cultural și în ciuda, eventual, a reacțiilor nefavorabile primite anterior de la oameni care apreciază după criteriul estetic o carte bună. Cred că autorii din această categorie nu se vor mai grăbi să își satisfacă visul publicării, date fiind sumele mult mai mari pe care le-ar avea de plătit pentru editare.

Știm, pe de altă parte, că fiecare criză declanșează niște strategii de supraviețuire. Un drum închis obligă la căutarea unor rute alternative. Trebuie să recunosc și că, oricât de mult apreciez contribuția tabletei și a internetului (strașnice variante „ocolitoare”) la simplificarea stocării și accesării informației, prefer marele bulevard al cărții tipărite. Îl prefer ca pe un centru istoric al literaturii și al culturii. Am găsit, în aproape toate cărțile pe care le-am parcurs în formatul clasic, conexiuni între

formă și conținut. S-a întâmplat mai totdeauna ca textura, culoarea paginii, fontul caracterelor să reflecte calități ale textului. Odată citită pe hârtie, orice carte devine pentru mine profund legată de concretul prezenței ei. Îmi amintesc cum în urmă cu destulă vreme, într-un final de iunie 2008, citeam *Romanul adolescentului miop* de Mircea Eliade într-o ediție scoasă pe o hârtie de slabă calitate, de un galben închis, foarte subțire, cu coperti dintr-un carton doar puțin mai gros decât paginile, cu o ilustrație ca o pictură naivă, cu câteva mazăgăleli multicolore, iar mai jos, un desen cu chipul autorului, tânăr. Nu cred că ar fi putut exista vreodată o ediție mai adecvată lecturii respective decât această carte încântătoare în modestia aspectului ei exterior care a cadrat perfect cu povestea pe care o spunea. Așa găsesc eu azi că trebuie să arate o carte despre dimineața spiritului, (ca

să împrumut ceva din cunoscuta metaforă a lui Eugen Simion, „dimineața poezilor”) despre anii dintâi ai adevăratei formări intelectuale, despre lecturi bogate și caiete pline cu schițe pentru un viitor roman, despre nesiguranță, autoanaliză neobosită și amănări.

Sper ca această nouă criză, a hârtiei, să nu treneze și să nu aibă efecte dure asupra editurilor și asupra pieței de carte despre care știm că este încă mică. Să vedem curând, ca de atâtea ori până azi, cum cartea tipărită contrazice scenariile negre care i s-au tot prevăzut și transformă, am putea spune, preluând titlul romanului lui Gabriel García Márquez, „cronica unei morți anunțate” în cronică unei morți infirmate (nu amânate!) salvându-se mereu, precum Șeherezada, printr-o nouă poveste.

Continuarea în versiunea online

Dacă n-ai timp să citești, mergi cu trenul

Dorian Dron

Și evit glumele legate de întâzierile de pe tabela cu plecări/sosiri, pentru că nu asta e scopul. Mersul cu trenul reprezintă o evadare din realitate și o opțiune pentru a ne regăsi cu literatura. Este singurul mijloc de transport care îți oferă iluzia libertății. Pe scaunul din compartimentul x ești tu, cu o pereche de căști înfipite-n urechi, cu un roman în mâini, citind. În jurul tău, tinerii cu telefoanele pornite, *scrolează* diferite aplicații social media. Puțin mai în față, un laptop rulează un film de pe Netflix și cineva scrie la un proiect de facultate. Femeile discută despre problemele de peste zi, iar aici-acolo, un bărbat întoarce pagina la ziar. Dar cartea

din mâna ta are fondul de care ai nevoie să trăiești într-o metarealitate, o realitate de dincolo de realitate, o ieșire din spațiu și timp. Pentru că viteza cu care merge trenul te mută din gară în gară. Senzorial distingi spații, oameni, obiecte ce se configurează în exteriorul cușetei. Sunt ale tale, chiar dacă ceea ce te desparte de ele este un simplu geam. Prin el ai posibilitatea de a vedea lumea de afară, la fel cum poți vedea și lumea din interior. Ești în două spații în același timp. Iar ca ecuația să nu fie simplă, dincolo de ele apare un alt treilea, cel al cărții, care te aruncă într-un alt timp și un alt spațiu. Printr-o simplă comutare a privirii, vezi cum realitatea își schimbă

forma. Experiența pe care o trăiești este multistratificată. Stând într-un singur scaun de vagon, cu o carte în mână, practic treci prin diferite universuri, printr-un aici (cel al interiorului), acolo (al exteriorului) și atunci (al cărții) care se diluează într-o singură entitate, tu. Și ca să suprasolicităm creierul, băgăm și un al patrulea factor: muzica. 4 spații, 4 timpuri, 4 destinații, un singur om. Dar cartea e cea care ne ține cel mai mult în lumea ei. Pentru că realitatea ei nu o cunoaștem. Realitatea vagonului o știm, chiar dacă e de fiecare dată alta. Nu vedem aceiași oameni, dar știm cum arată vagonul, scaunele, cam ce miros predomină și ce se întâmplă în

interior. Realitatea spațiului din exteriorul trenului o știm, chiar dacă variază în funcție de anotimp și modificări naturale sau artificiale. Realitatea unui playlist cunoscut o știm, chiar dacă stările se pot schimba de la o piesă la alta. E drept, piesele nou apărute pot intra lejer în spațiul literaturii, că ne deschid același orizont de așteptare și de plăcere. Însă ce nu știm este fix realitatea cărții, ce lume ascunde ea. Cum este ea, cu ce rămânem după ce ajungem la punctul final. Reușim oare să interiorizăm această lume nouă ca pe cele pe care deja le cunoaștem sau ajunge să trecem dintr-o stație în alta doar pentru a afirma că am călătorit și de data asta?

Un crustaceu umanoid

Liviu G. Stan

Premiul FICȚIUNEA - pentru cel mai creativ scriitor

Niciodată n-am fost atras de mare. O fi gena danubiană de vină, trebuie neapărat să văd o întindere de apă tivită cu maluri și meandre? De fapt, omit o nuanță importantă: ceea ce-mi jenează relația cu marea este cultura litorală – desantul populației pe plaje, turismul-amfibiu ce face adezea din prima linie a apelor teritoriale o veritabilă cocină hormonală. Și când scriu asta, nu mă refer doar la România, ci la un soi de „litoralism” universal.

Așadar, sunt trei lucruri care îmi vin în minte când mă gândesc la mare:

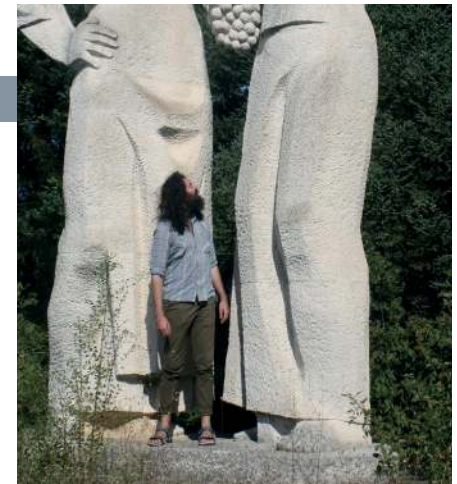
1. Stațiunea Saturn. Stăteam acolo unde plaja alcătua o buclă de arhipelag. Și-am văzut-o: făcea planteane cu un toaig improvizat dintr-o cracă noduroasă. Soarele incendiase ziua, dar bătrâna era infofolită într-un giulgiu zdrențaros din pulovere, cu mânecile înnodate de jur împrejurul

corpului. Un crustaceu umanoid desprins din reveriile expresioniștilor. Tăra un sac gemând de gunoaie, mare cât un leviatan. Iar pe lângă șolduri, aninate la brâu ca niște tălângi, i se legănav patru sticle de plastic de 5 litri. Era complet știrbă, vorbea printr-un fel de croncănit nazalizat. Însă, culmea, puteam distinge clar monologul ei. Se certa cu niște duhuri din cap. Unele o făceau să strămbe mofturoasă din nas, altele să râdă timid, tăinuindu-și gura în umăr.

2. De jur împrejurul nostru, canicula pândește printre trunchiurile pinilor ce își țes în praful uliței mozaicul de umbre. Printre crăci, cobaltul cerului se întinde ca o cupolă de insolație între Dürres, fosta capitală a Albaniei, folosită ca rampă de invazie de către Benito Mussolini, și Polignano a Mare, cochetul orașel adriatic în care zornăie pietrișuri albe. Căutăm o plajă mai retrasă. Ne-am certat. Eu mereu fac fițe, eu mereu vreau scorbură, locuri

puștii, fasoane post-apocaliptice. Și ne este sete. Și n-avem apă. Și drumeagurile se scurg repetitiv peste o faleză tot mai abruptă. La mare distanță în spatele nostru, dincolo de crestele coniferelor, se ghicește, de mărimea unei gămălii de chibrit, turnul fostului palat de vară al lui Zogu I, autoproclematul rege al Albaniei – imobilul a fost devastat de furia populară în 1997, pe fondul unui joc piramidal care i-a adus la sapă de lemn pe albanezi. Dintr-odată, peisajul secetos dă naștere unei fășii semi-sălbatică de nisip. Mă luminez la față. Un loc pe placul meu: alunecările de teren au avortat pe buza mării câteva dintre buncărele lui Enver Hodja. Scalpuri de beton, ca niște furuncule, zac linse de valuri. O șleahță de copii folosește rămășițele buncărelor drept trambuline. Sunt în mintea lui J.G. Ballard, respir ușurat.

3. Superba cetate Caliacra. Să fie sfârșitul lui august? Ziua e pe terminate. Uscăciunea câmpurilor susură. Libelulele survolează

aproape oarbe prin stepă, furate de zefirul sosit odată cu primele tente ale apusului. Ador acest promontoriu stâncos, această capodoperă a Miocenului sarmațian care subliniază grandoarea imperială a Mării Negre. Ai senzația că Bizanțul nu s-a încheiat. Văd în larg zbenguiala unor delfini și la scurtă apropiere de mine se află micuțul schit „Sf. Nicolae” și un radar NATO. Cândva, corăbiile otomane veneau să facă prăpăd aici. Acum, Putin e măcelarul Mării Negre.

Continuarea în versiunea online

Lecturi recente

Alexandra Olteanu

Ultima dată am citit antologia *Povești misterioase cu femei și alte vietăți* (Prefață de Catrinel Popa, Litera, București, 2022), care cuprinde toată proza Ioanei Drăgan, într-o formulă editorială care oferă o imagine de ansamblu asupra evoluției formulei narative care o va consacra pe autoare. Ascuțiturile lucidității prozatoarei investesc textele cu forța unei priviri scrutătoare, care scoatește prin cotloanele realității, ca apoi să sintetizeze întreaga experiență în fraze concise, percutante, susținute de naturalețea relatării și de familiaritatea tonului. Asperitățile relațiilor sunt transcrise fidel, cu toate ritualurile lor firești ori bizare, iar întregul arsenal de tehnici și metode ce pun în funcțiune mecanismul povestirilor acționează prin activarea unor seturi de sugestii care ar putea dezlega, parțial, enigmatice comportamentale ale eroilor.

În momentul de față, prefer să citesc romane și volume de proză scurtă. Pe cât de fascinantă mi se pare complexitatea lumilor românești și ingeniozitatea cu care dezvoltă și „rezolvă” sau adâncesc intrigi complicate, pe atât de mult apreciez concentrarea prozei scurte, sugestiile răscolitoare și abilitatea de a implica cititorul în imaginarea posibilelor evoluții ale conflictului.

Citesc și memorialistică din dorința „indiscretă” de a vedea

cum istoria este filtrată prin ochii altora, ai scriitorilor sau personalităților care m-au fascinat, mi-au atras atenția într-un anumit moment sau care se legau de preocupările mele. De asemenea, am citit unele texte memorialistice și ca pe etalări evidente ale dorinței de a modela perspectiva posterității asupra personalității scriitorului, așa cum se prezintă memoriile lui Simone de Beauvoir.

Una dintre cele mai interesante cărți dintre cele nou apărute mi se pare *Inimă frântă*, romanul semnat de Akira Mizubayashi, care propune o abordare inedită a iubirii și a fragilității umane, reflectate în orizontul literaturii

japoneze. Fragilitatea constituie nucleul construcției narative și învâluie fiecare episod eliberat de fluxul memoriei în notele unei reflexivități elegiace, susținute de muzică. Sentimentul fragilității apare nu ca o fisură în scutul personajelor, ci le salvează, oferindu-le un echilibru interior în vârtoarea evenimentelor în centrul cărora ajung. Fragilitatea ajunge, astfel, să aplaneze efectele dizarmoniei dintre așteptările lor și realitatea brută, devitalizantă.

Aș mai cumpăra *Promisiunea*, de Dalmon Galgut, și *Camera secretă*, romanul semnat de Emily Gunnis, care par a promite perspective insolite asupra umanității și a conflictelor, augmentând latura

ironică și misterioasă a interacțiunilor dintre oameni. Acum, când caut să mă refugiez din ce în ce mai mult în cărți bune, care promit experiențe senzoriale și culturale exotice, aș citi cartea lui Marius Constantinescu, *Café gourmand*, ca pe un soi de inițiere în tainele rafinamentului degustării.

Deja de la Bookfest am cumpărat Platon, *Opere Complete II* (Humanitas), în traducerea lui Andrei Cornea, *Mitologia primitivă* a lui Joseph Campbell (Trei), *Al doilea sex* de Simone de Beauvoir, proaspăt reeditată, Daniel Kehlmann-Tyll, Charmaine Wilkerson – *Gustul dulce de acasă*, *Mirarea filozofică*, de Jeanne Hirsch și romanul *Abandon*, scris de laureatul de anul acesta al premiului Nobel, Abdulrazak Gurnah.

Am aflat de la niște prieteni că s-a tradus și publicat la editura Pandora M Franz Kafka, cu *Scrisori către Felice*, în traducerea lui Radu Gabriel Părvu. Este cartea pe care aș cumpăra-o acum, Kafka fiind unul dintre scriitorii mei preferați din toate timpurile. Din totdeauna m-au fascinat irizațiile acelea crepusculare din proza însinguraților enigmatici care lasă prin testament dispoziții să le fie arse capodoperele. *Scrisorile către Felice*, alături de cele către Milena, sunt interesante tocmai prin plăcerea indiscretă de a mi-l descoperi pe Kafka îndrăgostitul.

Paturile vieții și ale morții

Andrei Bulboacă

De-a lungul istoriei, paturile au fost considerate locuri intime, amplasate în dormitor, unde nu avea acces oricine și oricând. Dacă discutăm despre dormitorul și patul unei femei, lucrurile se complică și mai mult, deoarece accesul în budoar sau în dormitor putea fi considerat un act de violare a intimității. De exemplu, în *Odiseea* lui Homer, în momentul în care Ulise se întoarce în Ithaca, scopul său

este de a ajunge cât mai aproape de Penelopa, soția lui, pentru a fi recunoscut și acceptat în patul nupțial. În structura acestei case, dormitorul și patul sunt considerate cele mai intime locuri, unde doar adevăratul soț are voie să intre, pețitorii neavând resursele pentru a ajunge acolo, deoarece locul îi este hărăzit unei singure persoane. Totul trebuie gândit într-o structură cu mai multe etape, iar zeii sunt singurii care îl

pot ajuta pe Ulise să ajungă unde își dorește. Testul final este acela când Penelopa îl roagă să mute patul, ea știind că pe adevăratul Ulise îl va deranja această cerere. Mutarea lui nu poate fi făcută, întrucât patul nupțial este aproape viu, avându-și rădăcinile fixate în fundația casei (gândiți-vă și la paturile făurite de Valache, meșterul din veacul al XVIII-lea pe care ni-l propune romanul Doinei Ruști, ce au fost create din lemnul

roșcovilor din curtea casei lui și a soției, Pipica, un spațiu sacru de nestrămutat). După trecerea acestui test, Penelopa poate dovedi că străinul ajuns în Ithaca este într-adevăr Ulise. Motivul pentru care configurația secretă cu privire la pat funcționează pentru Penelopa ca semn de verificare este acela că ea însăși l-a păstrat secret în toți anii în care eroul operei homerice a fost departe de locurile de origine.

Doctoratul

Ion Bogdan LEFTER

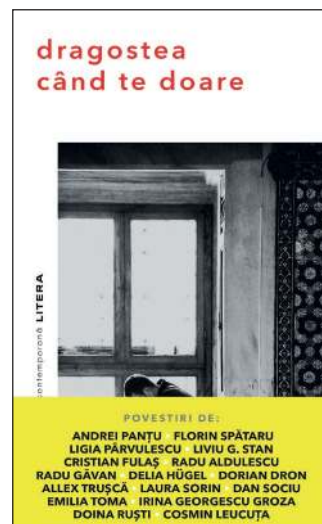
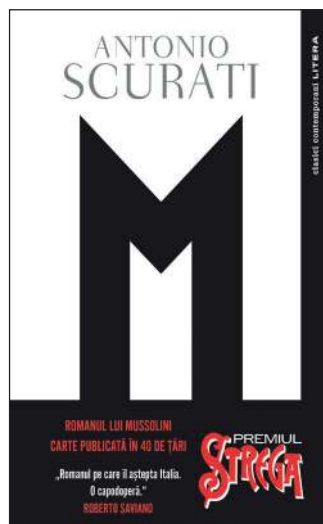
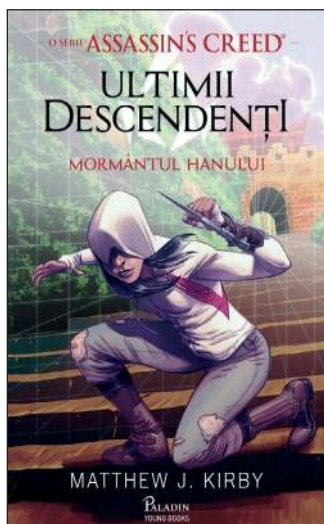
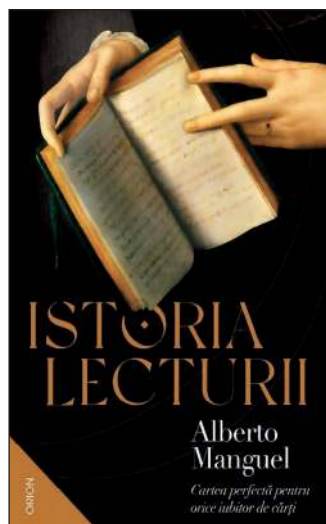
M-am înscris la doctorat în 1990, când s-au scos la concurs primele posturi de asistenți și primele locuri la doctorat de după „blocada” din ultimul deceniu comunist. Îndrumător l-am avut pe proaspătul profesor „plin”, promovat „cu salt” de la gradul de lector, peste cel de conferențiar, și proaspăt conducător științific Nicolae Manolescu, fostul nostru însoțitor de la Cenaclul de Luni. Cred că Mircea Cărtărescu și cu mine am fost primii lui doctoranzi. În partea a doua a anilor '80, insistasem asupra conceptului de „postmodernism”, sub al cărui stindard așezasem, împreună cu colegii mei, „valul” nostru literar, așa că, pentru o mai solidă fundamentare a ecuației de evoluție a literaturii noastre pe-atunci recente, mi s-a părut imperios să mă ocup

de modernitatea autohtonă, încă neclară, necoagulată, dispersată între mai multe formule explicative. Cheia problemei mi s-a părut clarificarea conceptuală a etapei, după ce nici criticii din epocă, nici urmașii nu reușiseră să construiască un model modern/modernist unitar. În consecință, mi-am formulat subiectul ca parafrază a celui pe care teoreticianul german Hugo Friedrich îl folosisese pentru cartea lui fundamentală consacrată poeziei europene omoloage: *Structura criticii române moderne*. Mi-a ieșit un studiu de „ideocritică”, de analiză a gândirii lui Lovinescu și a emulilor lui, dus către propria mea viziune „unificatoare” asupra perioadei de la sfârșitul secolului al XIX-lea până la instalarea regimului comunist, în 1947, cu prelungirea neo-modernistă de după 1960-1965, și către o

propunere de periodizare coerentă a întregii istorii a literaturii române. N-am avut dificultăți speciale, materia îmi era cunoscută, interpretarea mi-o construisem deja, lecturile de care am mai avut nevoie mi-au făcut plăcere, iar conducătorul științific m-a lăsat în pace, pe cont propriu, ne cunoșteam foarte bine și a avut încredere în mine; însă cum să stai să scrii concentrat o teză de doctorat, un studiu de sinteză, de tipologie teoretico-istorică, în anii de după prăbușirea unei lumi și-n timpul reconstrucției unei societăți, o imensă șansă pe care n-o puteam rata?! Intelectualitatea sau măcar o parte a ei a participat din plin la agitațiunile perioadei, bucuștenii cu atât mai mult, în Capitală desfășurându-se marile bătălii politico-etice ale României postcomuniste. Eram tot timpul ocupat:

fondasem, cu un grup semnificativ de congeneri, săptămânalul *Contrapunct*, preluasem direcția Editurii Litera, unde fusesem redactor în 1988-1989, scriam, pledam, participam la manifestațiile de stradă pentru democrație și la alte proteste față de puterea „neocomunistă” instalată după revoluție. A venit și avalanșa de invitații la evenimente culturale și la dezbateri publice din Occident, am călătorit mult, în toamna lui 1991 am stat trei luni peste Ocean, la Washington, D.C., cu drumuri și-n alte locuri de pe coasta de Est a Statelor Unite și către Mid-West, ca bursier al unei fundații care invita în America tineri politicieni și jurnaliști din Europa Centrală și de Est, din țările recent eliberate de comunism.

Continuarea în veriunea online

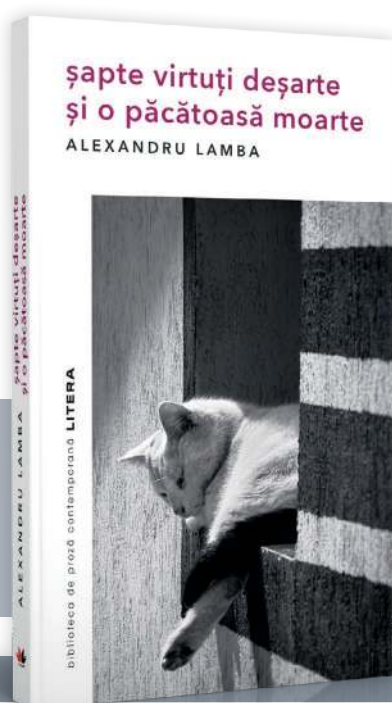

Cărți promovate
 Alberto Manguel – *Istoria lecturii*, Nemira 2022
 Mi-am cumpărat-o totuși pentru a face pereche cu *Toți oamenii sunt mincinoși* (Baroque Books & Arts, 2013), din care drept să spun păstrez doar titlul. E o istorie subiectivă a lecturii și indirect un elogiu adus cititorului, în care piesa de rezistență este, cum scria undeva – entuziasmul. Nu e o carte formativă, nu e un eseu de tip filozofic, ci mai curând întâlnim un om care povestește altor oameni, de teamă ca experiența lui să nu se piardă. În librării, prețul e piperat și genul ăla de 99,99.

Imaginar
 Matthew J. Kirby – *Assassin's Creed. Ultimii descendenți. Mormântul hanului*, ART, 2022
 De la ART mi-am luat *Mormântul hanului* ca să mă încarc de inspirație. Deși destinată adolescenților, seria de romane aduce un imaginar fabulos și o mulțime de modele pentru rezolvarea conflictului narativ. În acest nou roman, Asasinii și Templierii se înfruntă mai departe. Memorie genetică, intuiții, lupte și multe idei. De data aceasta e căutat mormântul unui han mongol, în care a fost ascuns al doilea vârf al Tridentului.

Manipulare și seducție
 Antonio Scurati – *M. Fiul secolului*, Litera, 2022
 E un cărțoi, dar nu contează, are loc în bagajul meu! Un roman despre Mussolini, cu totul altfel, despre situațiile de criză, despre psihologia colectivă. M-a atras că *Le Figaro* spune că e „o carte extraordinară și stimuloare.” Și chiar de la primele pagini m-a sedus: o scriitură pasională și în același timp o relatare care îți inoculează impresia obiectivității de tip istoric. Un roman distins cu Premiul Strega.

Ah, dragostea
Dragostea când te doare, volum colectiv, Litera, bpc, prefață de Iulia Micu
 Nu se putea să n-o cumpăr: toată lumea vorbea despre ea, a ajuns în topul vânzărilor și-a avut o megalansare. Sunt cred că 16 povestiri, semnate de mulți prozatori cunoscuți, printre care Doina Ruști, Radu Aldulescu, Liviu G. Stan. Deja am citit trei dintre ele și sunt superîncântată!

Un titlu recomandat
 Alexandru Lamba –
Șapte virtuți deșarte și-o păcătoasă moarte,
 LITERA, bpc, 2022

Și-am mai luat o carte, la recomandarea Cristinei Bogdan, un microman, despre care ea a spus la lansare că te ține cu sufletul la gură, că e alert, complex și cu final surprinzător. Măța de pe copertă – cică e un laitmotiv.

Pagină de Adriana Irimescu

Evadare din Östersund

Ovidiu Baron

A lerga în spatele ei, pe aleea pietonală ce ducea spre piața centrală. Trecuse de ora opt, soarele oscilase puțin între cele două coline, deasupra lacului, apoi se lăsase pe-o parte, spre vest, pe jumătate adormit. Dacă se grăbeau puțin, aveau să-l găsească, precum în atâtea alte seri, prins în stufărișul mocirlos de pe lacul cel mic. O privea protector, alergând mereu către ea, în ritmul impus de pașii ei. Pe podul care traversa lacul cel mare s-au intersectat cu un lung alai de bicicliști, aparent foarte preocupați să ajungă la un eveniment și ea s-a mirat, pentru că avea impresia că în orașul lor nu se întâmplă nimic ieșit din comun. Își dorea chiar să plece definitiv, să evadeze din Östersund. Era imposibil să găsească ceva care să-i schimbe percepția pe care o avea asupra locului.

— Poate iubirea noastră, îndrăznise el, iar ea răsese încet, dând capul pe spate.

Părul îi strălucea acum, în razele strecurate aproape orizontal, printre cele două șiruri de mesteceni ce delimitau poteca spre pădure. Trecuseră, prin stânga, de linia caselor de la baza dealului, urmând drumul care ocolea de fapt insula. Pentru că Fröso era o insulă, un deal imens, prizonier al lacului cel mare și al monstrului nevăzut care străjuia acolo. Niciunul dintre ei nu credea în existența monstrului, li se părea o născocire copilărească, o poveste mincinoasă sau cel puțin mult exagerată, cum sunt mai toate cele spuse de pescari. Văzuseră evident piatra runică pe care un fel de șarpe imens înconjură insula, hrănindu-se cu propria coadă, însă era doar una dintre nenumăratele legende cu

care oamenii din vechime își omorâseră plictiseala.

Îl văzuseră sau auziseră poate mai puțin de douăzeci de oameni pe parcursul unui mileniu, lansând o zvonistică plină de spaime și de necunoscute. Se făcuseră cântece despre el, se scriseră povești, iar în ultimii ani, o echipă norocoasă reușise să filmeze în apă un profil lung, aproape transparent, care ar fi putut fi orice altceva. Toată lumea voia să-l vadă, cu gândul secret de a-l putea ucide. Iată de ce consiliul regional îl desemnase oficial specie protejată, în ciuda faptului că nu era prezent în niciun manual sau studiu științific despre lumea subacvatică. Karen se amuza teribil pe tema asta, gândindu-se că ar fi o idee bună să fie declarați specii protejate toți monștrii din mîntea noastră, mai ales că aceia există cu adevărat, îi putem descrie destul

de bine și rezultatele prezenței lor sunt vizibile în mai toate demersurile pe care le întreprindem.

Au intrat în pădure pe aleea care înconjura lacul. La margine, apa era neagră, asemenea celei din lacul cel mare. Cineva le explica-se mai demult, când se mutaseră în oraș, că nu apa era neagră, ci pământul de sub ea, pe care monstrul neobosit îl tot răscolea. Karen vruse să plece încă din primele săptămâni, spunând că epuizaseră tot ce era de făcut sau de văzut acolo și că, dacă ar fi rămas, ar fi devenit captivi într-un plan greșit, într-o misiune de viață condamnată să eșueze.

— Cum poți să spui că ai epuizat un oraș? se mirase Thomas.

— Dar tu cum poți să afirmi că ai epuizat oameni? a replicat ea.

Continuarea în veriunea online

Huitzilopochtli și Pipăruș

Gabriela Toma

În spațiul generos al poveștilor lumii – care, împreună cu timpul, se dilată, se comprimă sau încremenesc – Huitzilopochtli, energia divină a războiului și a luminii la vechii azteci, îl întâlnește pe Pipăruș-Petru, erou de basm românesc, firește, cu puteri supranaturale.

Înainte de a pătrunde în miezul întâmplărilor, haideți să vedem cum se raportau la spațiul „contemporanii” celor două personaje. În viziunea tradițională românească, cât și în cea mexicană, există șase direcții: patru sunt cele cardinale, la care se adaugă axa sau osia lumii (legătura cer-pământ). Tuturor celor șase direcții le corespund, în mitologia aztecilor, energii divine cu roluri specifice: de Nord se ocupă Tezcatlipoca („oglin-da fumegândă”), energia reflecției; de Sud, Huitzilopochtli, în traducere „colibriul de partea stângă” (stânga reprezentând inima, puterea voinței), asociat Soarelui și războiului; la Vest, îl întâlnim pe Quetzalcoatl, vestitul șarpe cu pene, șarpele armonios; la Est, pe Xipetotec, energia

regenerării și a desprinderii de tot ceea ce este inutil; aceste patru direcții fiind completate de *axis mundi*, cea care leagă Cerul, Ilhuicatl-Tetlalilloc, și Pământul-mamă, Tlali Nantli, întruchipat deseori sub forma unui copac.

În mitologia nahuatl a vechilor azteci, Coatlicue – un alt nume sub care este cunoscut Pământul-Mamă în Mexic – a dat naștere Lunii, Coyolxauhqui, celor 400 de stele ale sudului, precum și lui Huitzilopochtli. Cadru nașterii acestuia din urmă este banal, însă apariția sa pe lume este miraculoasă: Coatlicue mătură templul pe Muntele Șarpelui (Coatepec), săvârșindu-și pedeapsa. Însă, la un moment dat, din cer, vede căzând un pumn de pene, le privește, le ridică, le pune în sân și rămâne însărcinată pe loc. Aflând acest lucru, Luna și cei 400 de frați ai săi, decid s-o omoare, dar Huitzilopochtli se naște pregătit pentru a o apăra, își face apariția sub forma unui războinic înarmat cu un șarpe de foc și cu săgeți, își

decapitează sora și omoară o parte din cei 400 de frați. Este nașterea copilului soare în luna decembrie, a soarelui învingător al aztecilor.

Dar haideți să vedem ce se întâmplă în basmul românesc *Pipăruș-Petru și Florea-Înflorit* (Ion Pop-Reteganel). O femeie obișnuită, o văduvă, rămasă fără cei trei copii (doi băieți și o fată), răpiți de zmei, într-o zi, pe când mătura prin casă, observă o boabă de piper năzdrăvană, pe care o așază pe masă, o pune în sân, dar aceasta se încăpățânează să stea locului, așa că femeia decide să înghită boaba de piper, iar efectul este imediat: rămâne însărcinată.

Să nu uităm că, în tradiția veche românească, placenta copilului se îngropa sub prag, sub prispă sau la rădăcina unui copac împreună cu trei boabe de piper, alături de alte elemente apotropaice sau aducătoare de bunăstare: tămâie, usturoi sau grâu. Piperul sau Chiperul reprezenta jocul care avea loc în timpul priveghiului, când dansatorii

jucau în jurul focului. Penele sunt încărcate de simbol în ambele culturi, fiind folosite în prima scaldă a copilului, în spațiul românesc, sau folosite pentru împodobirea uniformelor militare, a scudurilor sau în timpul dansurilor ceremoniale, în spațiul mexican, ca element de protecție și ca simbol al fluidității și al legăturii pământ-cer.

Miraculosul este, uneori, înfricoșător tocmai prin modul nefamiliar de a se înfățișa, dar întotdeauna memorabil. Nevoia de miraculos și personajele extraordinare sunt cele care trezesc în oamenii neobișnuiți neastâmpărul, dorința de a pleca în lume, pentru a restabili echilibrul acesteia. Ei știu că au o misiune, un destin aparte, trec probele de foc ale omenirii, se iau la trântă cu zmeii, aduc luna și soarele înapoi pe cer, iar dacă se întâmplă să se îndrăgostească sau să se facă frați sau surori de cruce, atunci musai trebuie să se măsoare în priviri și în tărie cu ei.

Precum eroii năzdrăvani, să fiți puternici și înțelepți!

Bestiarul unei lumi de tranziție

Catrinel Popa

Povești misterioase cu femei și alte vietăți, Litera, bpc, 2022

Încă de la debutul său editorial în tulburii ani '90 cu volumul *Vietăți și femei* (Cartea Românească și Asociația Scriitorilor din București, 1997), proza Ioanei Drăgan a adus în peisajul literar românesc un suflu de prospețime care nu putea să treacă neobservat. Cartea a stârnit deopotrivă interesul publicului și al criticii (dovadă că a fost răsplătită în anul următor cu premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România), s-a bucurat de o receptare favorabilă în presa culturală a momentului, a reușit, pe scurt, să impună o prozatoare de primă mână pe scena literară post-decembristă.

Naturalitatea și firescul vocilor narative antrenate parcă într-o competiție dialogică, polifonia, alternarea unghiurilor de vedere și a perspectivei temporale au fost atuuri remarcate în majoritatea cronicilor de întâmpinare consacrate acestui volum de debut. Toate acestea laolaltă au întreținut așteptări mari legate de un viitor roman al autoarei (nu mai este demult un secret pentru nimeni că în literatura noastră prejudecata genurilor „majore” e una dintre cele mai rezistente). Romanul cu pricina a venit să confirme așteptările, însă nu chiar imediat, ci la mai bine de un deceniu distanță, în anul 2009, mai exact. Atunci a ieșit de sub tipar *Mafalda*, cartea cu titlu vrăjitoresc, la care Ioana Drăgan ține cel mai mult din tot ce a scris, după propria-i mărturisire. Dincolo de săgețile țintite către realitatea factuală, politică și socială, sumar deghizată ficțional, microromanul are meritul de a împleți, cu destulă măiestrie, notația realistă și fantasticul banalității, într-un „montaj” prefigurată, până la un punct, de precedentul volum de proză, *Poveștile Monei* (1999), care se vede că pregătea deja, discret, trecerea de la proza scurtă la roman. În fine, în cel mai recent volum al său, *Gripa. O poveste de Crăciun* (Tracus Arte, 2021), Ioana Drăgan rescrie în

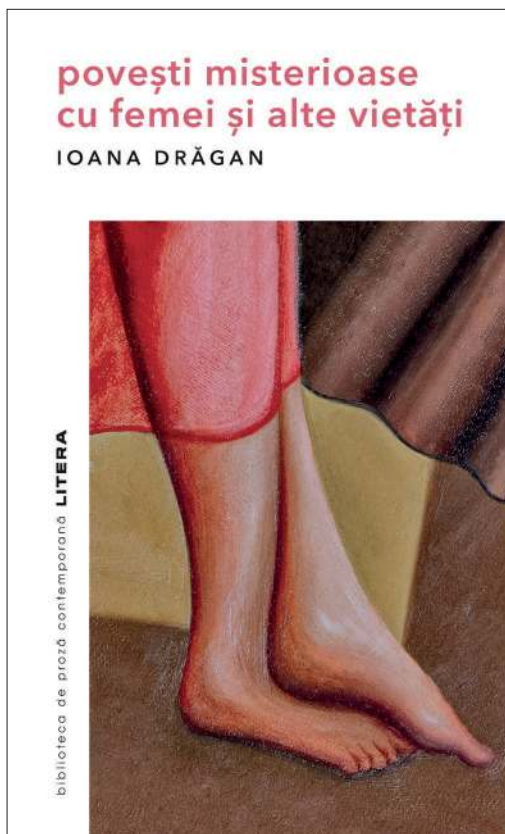
cheie ludic-ironică un venerabil scenariu biblic. Adusă la zi prin numeroase referințe la contextul pandemic actual, noua versiune a istoriei despre Adam și Eva lasă loc – în pofida necruțătoarei ironii, împinsă adesea până la absurd – și pentru un vag licăr de speranță.

În ceea ce privește volumul de față, *Povești misterioase cu femei și alte vietăți*, trebuie să remarc din capul locului faptul că – așa cum îi stă bine unei antologii – probează ceea ce socotesc a fi principala virtute a scrisului Ioanei Drăgan: capacitatea de a clătina mai multe seturi de prejudecăți, unele dintre ele foarte adânc înrădăcinate în mentalul nostru colectiv, de la acelea care țin de panopticumul realității sociale și politice (pe scurt, de blestemul „eternei” tranziții), până la stereotipurile de gen sau preconcepții cu privire la ierarhizarea speciilor literare. În plus, e notabil că scriitoarea face acest lucru fără ostentație, cu o

aristocratică detașare, semn nu doar al maturității artistice, ci și al unei lucidități exersate metodic și nu fără o anume cruzime.

Ne uimesc, pe de altă parte, varietatea și minuțiozitatea descrierilor – multe dintre ele par a fi desprinse dintr-un bestiar inedit, putând fi citite, la rigoare, chiar ca miniaturale poeme în proză. Și nu în ultimul rând, ne reține atenția subtilitatea mecanismelor prin care între aceste vietăți, vulnerabile și fragile, înfricoșătoare sau repulsive, miniaturale sau gigantice, și personajele antropomorfe (în special cele feminine), sunt trasate corespundențe misterioase.

Mai multe povestiri dintre cele incluse în cartea de față ar putea fi citate drept argument în această privință (mă gândesc, de pildă la *Broasca*, un text incredibil de actual și în egală măsură tulburător prin nonșalanța cu care pune în scenă spectacolul *horror* al unor deviații psihocomportamentale,

explorând implicit chiar limitele umanismului). În alt text descrierea unei râme aterizate – prin jocul perfid al hazardului – într-o farfurie cu salată devine pentru personaje motiv de ceartă conjugală, iar pentru autoare, un pretext binevenit, destinat să declanșeze o înșiruire aiuritoare de detalii colorate și insolite: „Râma era acolo, foarte grasă, foarte roșie, foarte lungă, fremătătoare, vie, cu striștiuni alburii care se rostogoleau și se încolăceau pe frunzele de salată, lascivă și lipicioasă. Își plimba trupul rotund, contorsionându-se voluptoasă în mătasea verde și umedă pentru ca apoi să se întindă când lent, când bruscă și să rămână în fine lungită și imobilă în așteptarea noilor și nesfârșitelor plăceri ale unduirii, oglindindu-se în luciul furculiței.” Trebuie să recunoaștem că nu de puține ori aura de mister ce învăluie lumea acestor povestiri este sporită tocmai prin acumularea de detalii aparent indiferente în faldurile descrierilor, prin inventarierea minuțioasă (maniacală chiar) a caracteristicilor unor vietăți private parcă prin lentila microscopului. Pe scurt, prin intervenția privirii analogice, în măsură să surprindă caracterul similar (și în consecință interșanjabil) al caracteristicilor indivizilor umani sau nu. Dacă cititorul se lasă în cele din urmă contaminat de „farmecul trist” (pentru a împrumuta formula lui Geo Vasile) al acestui bestiar inedit, faptul se datorează în primul rând împrejurării că este provocat fără menajamente să își asume latura animalică a firii noastre.

Continuarea în veriunea online

Întâlnire la lift

Ioana Drăgan

Mona are o ezitare înaintea de a chema liftul care se pare că e undeva pe la etajul zece. Se uită în spate. Nimeni. Își potrivește cu grijă geanta pe umăr urmărind zgomotul cablurilor de la lift. Se mai uită o dată în urmă. E stresată, poate doar foarte oboșită, are senzația dezagreabilă că o urmărește cineva din întuneric. Inima începe să-i bată mai accelerat ca de obicei, ar da orice să fie acum în casă. În sfârșit liftul ajunge. În clipa când pune mâna pe ușă e imbrâncită cu brutalitate din spate. Se dezechilibrează lovindu-se cu capul de ușă și lasă să-i scape un țipăt.

— Moonaa, Moonaa, curva! Moonaa, Moonaa, curva!

Avusese dreptate, simțise bine că e urmărită. Cretinul blocului, Gigi Mineru, un estropiat cu mintea rămasă la anii copilăriei râde și o trage de fustă. Se liniștește. Furioasă, totuși încearcă să se elibereze din strânsoarea imbecilului. Gigi râde intruna, e fericit, a prins-o bine, tu curvă, Mona, lasă-mă-n pace, cretinule, în fond Gigi nu face decât să repete ca un papagal ce aude în fiecare zi de la vecinele din bloc, care o așteaptă pe trepte în fiecare seară când se-ntoarce de la serviciu, uite-o, fă, curva se-ntoarce-acasă, ce faci tu, dă-te din drum să treacă donșoara, a muncit din greu noaptea asta și toată ziua, îți dau cu ceva în cap dacă nu dai drumul la fustă, Gigi râde, e foarte comic pentru el tot ce se-ntâmplă, repetă continuu, mănșind-o cu stropi de scuipat pe care-i aruncă printre dinții stricați, Moonaa-curvaa, Moonaa-curvaa, liftul a fost chemat de cineva de la etajele superioare, o apucă disperarea, au început să iasă câteva femei de la parter, de așa spectacol nu au parte în fiecare zi. Mona le privește, le urăște acum, așa cum a ajuns să-i urască pe toți, Gigi nu e decât exponentul cel mai reușit al întregii adunări, al acestei națiuni minunate din care face și ea parte, îi vine să fugă, să dispară, să scape odată de refrenul-etichetă cu care e primită peste tot,

să nu-i mai vadă pe toți cretinii care o înconjoară cu râsetele lor de descreierați, de obsedați sexual, de alcoolici și năclăiți, în fine Gigi s-a potolit, a venit tăcută bețiva de maică-sa chemată de una dintre vecinele de la parter și l-a luat de mână fără s-o privească măcar, în

timp ce ea-i spune răspicat că e un cretin și că să-l lege dracului în casă, a transpirat mai rău ca-n autobuz, îi vine să plângă și o face, spre satisfacția celor din jur, a venit întru Dumnezeu și liftul, se năpustește în cabină lovind cu pumnii și cu picioarele în ușa pe

care a trântit-o cu toată furia de care e capabilă, se răcorește așa ajunsă la pragul nebuniei și apasă în fine pe buton.

(Ioana Drăgan – fragment din *Povești misterioase cu femei și alte vietăți*, LITERA, bpc, 2022)

gionica

Leonard Ancuța

primul milion de dolari l-am făcut din chetă asta pentru cei care se miră & pentru curioși pentru că de obicei așa spun marii afaceriști ai lumii nu mă întrebați de primul milion, de restul vă spun ei bine eu nu-s afacerist, primul milion e din chetă iar restul din vise, dar vă jur, sunt atât de bogat că nici nu mai visez, deja de milioane jde milioane mă întorc de pe o parte pe alta & mă gândesc la tine milionăreasa mea, cu țâțe mici, spuse bubițe dar care mie îmi plăceau & le adoram, mă gândeam la ele la fiecare bere să știi că te-am iubit, chiar dacă n-am venit la nuntă dar nu m-am putut lăsa pe mâna banilor, eu sunt chetar eu, cu sudoarea frunții & cu zâmbetul știrb adun un leu pentru fiecare om pe care îl cunosc & poate așa îi dau o bere ai cea mai frumoasă poveste din inima mea & nu pentru că ești milionăreasă pe bune, ești milionăreasă la mine în piept

(din volumul *povestea poveștilor mele triste*)

O lectură „păcătoasă”

Flavia Iosef

Romanul lui Mihail Victus începe misterios: *Toate păcatele noastre*. Titlul ne pune pe gânduri și ne invită la o meditație serioasă asupra părții noastre mai... obscure. Toate păcatele? Chiar toate? Inclusiv cele ce păreau de nemărturisit?

Probabil acestea ar fi fost și gândurile Irinei, tumultuoasa protagonistă din tumultuoasa confesiune narativă. În ciuda faptului că personajul ne atrage încă de la primele cuvinte prin sinceritate. Irina este sinceră. Apelează fără preget la tehnica narativă a monologului interior și renunță de la bun început la ideea de cenzură. În mod paradoxal, curajul ei de a-și mărturisi imperfecțiunea o face să pară mai puțin imperfectă. Poate pentru că este asumată. O calitate de familie, dar să nu ne pripim să mergem prea departe în cadrul arborelui lor genealogic. Da, al lor, pentru că Irina are un frate. Horia B., așa cum îl „alintă” jurnaliștii în articolele în care îi conturează un portret total greșit. Pentru a găsi germenii sincerității, este suficient să ne oprim la Horia. Un frate glacial, ușor evaziv, dar care înseamnă totul pentru protagonista noastră. Un frate care îi dă ocazia să arate că îi pasă, că se poate implica și că poate deveni portavocea dreptății într-o lume care s-a cam obișnuit cu lipsa imparțialității. Irina ne demonstrează că și un om care de-abia începe să se regăsească poate contribui la aplicarea dreptății. Cu nesiguranțe, cu spaime, cu păcate. Amintirea momentelor neplăcute de la confesional, dintr-o copilărie rememorată, deși mereu alungată, ne aduc ecouri din vechea Irina. Din Irina cea mică și nevinovată, dar conștientă de ipostaza ei de soră mai mare. Dintr-un trecut în care Horia nu experimentase încă limitele introvertirii totale, de care pare înlănțuit acum, la maturitate. Comunicarea fără cuvinte dintre frați ne atrage prin insolitul ei. Totul pare să fi fost deja spus, dar, atunci, de ce Irina crede că nu a auzit nimic?

Încercând să-l descopere pe noul Horia, ajunge la o altă descoperire: nici ea nu mai e la fel. Poate nu a ajuns încă la siguranța naturală a Taniei, cel mai important sprijin din viața ei, dar nici nu se mai lasă dusă de coincidențele vieții pe drumuri incerte. Nu atunci când Horia are atâta nevoie de ajutor, din cauza unei situații ce amenință să distrugă echilibrul cu greu dobândit. Prinși între amintirile unei copilării sacrificate pe altarul unei credințe jucate și amenințările unei tinereți ce nu se arată mai blândă, Irina și Horia se bucură de o constantă: faptul că fiecare se poate baza pe celălalt. A venit rândul Irinei să demonstreze că protecția pe care i-a oferit-o Horia nu a fost în zadar și că încă este aliata lui în lupta contra vieții.

Ingeniozitatea lui Victus constă în a construi acest personaj feminin mai mult din umbre decât din lumini. Relația cu fiecare personaj care o înconjoară pare a ascunde ceva, dezvăluind

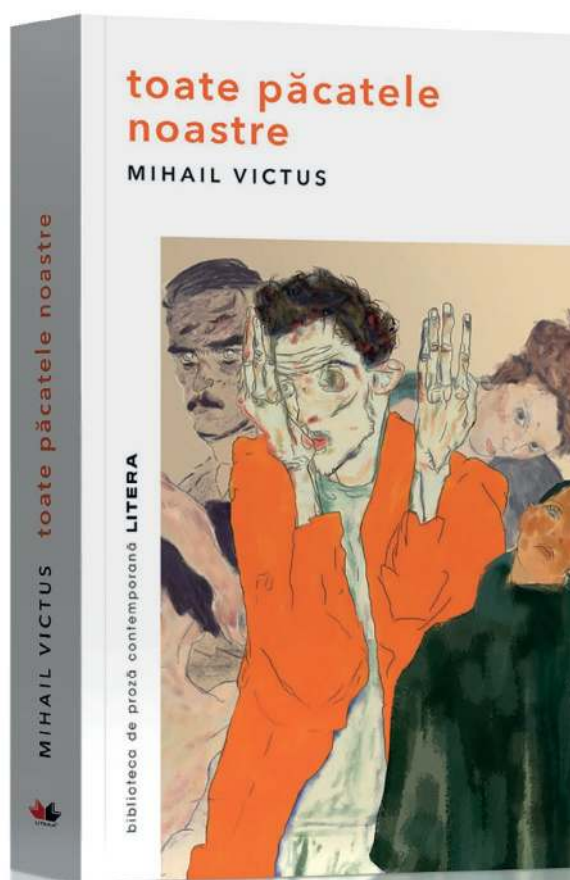
totodată, în mod paradoxal, ceva neștiut despre Irina. Tania o completează, fără a-i îngroșa însă lipsurile, Gabriel Teodorovici îi scoate la iveală răbdarea, blândețea și dorința (uimitoare chiar și pentru Tania) de a avea grijă de alții chiar și când aceștia nu vor să li se poarte de grijă. Relația cu Horia este de departe cea mai complexă, prin caracterul ei dificil, de veșnică luptă pentru acceptarea defectelor. Chiar și atunci când acestea devin păcate. Păcatele noastre, ale tuturor celor care am fost nu o dată un alter ego al Irinei sau chiar al lui Horia.

Atunci când o fereastră pare acoperită, două uși se deschid cu zgomot pentru a mai contribui cu ceva la portretul acestei femei. Atât de umană, atât de realistă. Empatizăm fără să vrem cu ea, fără a uita că, în spatele acestei voci feminine admirabile nu se află o autoare, ci un autor. Jocul cu provocările vieții devine astfel și mai incitant, iar gratitudinea, și mai mare.

Gratitudine față de o lectură care se desfășoară de la sine, oferindu-ne pe tot parcursul ei satisfacția unei pagini bine scrise. În contemporaneitate, în umbra schimbărilor ce planează asupra noastră. Gratitudine față de infuzia atât de dorită de adevăr, prin concretizarea asumării. Chiar dacă este vorba despre *toate păcatele noastre*.

Mihail Victus – *Toate păcatele noastre*, prefață de Ioana Hodărnău, LITERA, bpc, 2021

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com